

Poslední etapa je v cíli

realizaci společných projektů financovaných ze zdrojů EU nebo Evropskou investiční bankou. Na druhé straně po vstupu do Evropské unie bude muset ČR plně otevřít svůj trh pro průmyslové výrobky zemí jižního Středomoří na základě již uzavřené euro-středomořské dohody o volném obchodu s nimi. To by však nemělo představovat pro domácí výrobce nějaké větší problémy, protože mezi ČR a dvěma nejsilnějšími ekonomikami Středomoří (Turecko a Izrael) už takový volný obchod bez větších potíží probíhá. Na český trh začnou bezcelně proudit z těchto zemí na základě asocičních dohod i subtropické ovoce a citrusové plody.

Česká republika v nové roli

Představitelé České republiky se začali zúčastňovat jako tzv. aktivní pozorovatelé zasedání všech unijních orgánů, mohli na nich zaujímat stanovisko k projednávaným otázkám, podávat vlastní návrhy, i když dosud neměli právo hlasovat. V každém případě to byla podstatná změna proti dřívějšímu stavu, kdy uchazečské země byly jen kandidáty. Tehdy sice také jejich představitelé byli zváni i na vrcholné summity, ale pouze jako hosté, zpravidla na závěrečné recepce, na nichž byli o výsledcích jen informováni.

Začátkem května 2003 tak zamířilo do Štrasburku i 24 českých poslanců a senátorů, kteří se tak od té doby podílejí i na práci Evropského parlamentu. »Pro kandidátské země začalo něco jako škola členství v EU. Zatím se budou na všech úrovních jen dívat. To však neznamená, že by k jejich názoru nikdo nepřihlížel, jen nebudou moci hlasovat,« takto charakterizoval nové postavení ČR a ostatních devíti uchazečských zemí v mezidobí mezi 16. dubnem 2003 a 1. květnem 2004, kdy se stanou řádnými členy, komisař pro rozšíření Günter Verheugen.

Jednoznačně pozitivní výsledky referenda v ČR ve dnech 13.–14. června 2003, v němž 77,3 procenta voličů hlasovalo pro vstup a 22,7 procenta proti, posílily v EU pozici ČR i její výrazně proevropské vládní koalice levého středu, která si vstup do unie stanovila za jednu ze svých priorit.

Pro úplnost dodejme, že i přes euroskeptickou rétoriku některých politiků ODS byla téměř celá česká politická scéna včetně členské základny zmíněné ODS vstupu do EU nakloněna. Jedinou výjimkou mezi parlamentními stranami byla KSČM, která nebyla spokojena s dojednanými podmínkami vstupu a vyžadovala voliče, aby v referendu hlasovali proti. Výsledky agentur pro výzkum veřejného mínění však ukázaly, že i zhruba 40 % členů KSČM uvedlo, když odcházeli z volebních místností, že hlasovali pro vstup. Všechny ostatní parlamentní strany se před referendem vyslovily pro vstup, i když mezi nimi probíhala a probíhá podobně jako v ostatních uchazečských zemích živá debata o budoucí podobě Evropské unie.

Přístupová smlouva vyjednaná v Kodani obsahovala celou řadu opatření, k jejichž realizaci do 1. května 2004 se uchazečské země zavázaly. V Kodani bylo také dohodnuto, že Evropská komise vypracuje do 1. května 2004 ještě jednu, ne-li dvě, tzv. monitorovací zprávy o stavu příprav dané země na vstup. Pokud by v ní EK došla k závěru, že daná země nezavádí opatření, k nimž se zavázala, mohou proti ní být zavedeny tzv. ochranné klauzule, například by dotyčná země nesměla vyvážet určité zboží do ostatních zemí unie.

Všechny uchazečské země s neskrývaným napětím očekávaly, až 5. listopadu Evropská komise zveřejní monitorovací zprávy. Obavy měla i Praha, byť ne zase tak silné jako třeba Varšava se svým velkým zemědělským sektorem. Největším problémem všech uchazečských zemí totiž bylo zejména příliš pomalé zavádění hygienických norem v masokombinátech a v potravinářském průmyslu. Nebyly to však problémy jediné. Ve vlastním zájmu ČR bylo sladit existující český zákon o veřejných zakázkách s normou platnou v EU, protože jinak by ČR hrozilo, že by nemohla od 1. ledna 2004 čerpat zálohy z fondů Evropské unie na projekty dopravní infrastruktury a ochrany životního prostředí.

Bruselské vysvědčení z 5. listopadu 2003 nakonec dopadlo pro všechny uchazečské země vcelku dobře. EK konstatovala, že »přistupující země vynaložily za poslední rok mimořádné úsilí na dokončení dlouholetých příprav na členství a projevíly odhodlání začít od 1. května 2004 uplatňovat právní řád EU. Dosáhly velmi vysokého stupně harmonizace svého právního řádu s *acquis* a celkově si za tyto úspěchy zaslouží pochvalu. Lze předpokládat, že přistupující země budou na přistoupení připraveny ve většině oblastí, i když v některých případech je třeba provést ještě menší opravy« (**Tab. č. I/2**).